

ABORDĂRI METODICE ALE GÂNDIRII CRITICE

Prof. COSTIN ANGELICA
GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT NR. 3 VASLUI

Ce este gândirea critică?

Gândirea critică se reflectă într-un mod de abordare și rezolvare a problemelor bazat pe argumente convingătoare, logice și raționale, ce presupune verificarea, evaluarea și alegerea răspunsului potrivit pentru o sarcină dată și respingerea argumentată a celorlalte variante de soluții.

În același timp, gândirea critică se manifestă prin deprinderea de a interacționa cu informația în mod activ, de a pune sub semnul întrebării noile informații, de a aduce argumente pro și contra, de a le evalua pentru a stabili valoarea lor de adevăr, de a transforma informațiile și de a genera noi idei.

A gândi critic înseamnă:

- a deține cunoștințe valoroase și utile având convingeri și credințe întemeiate pe acestea;
- a avea opinii independente și a accepta ca ele să fie supuse evaluării;
- a supune analizei propriile idei și ideile altora;
- a construi argumente suficiente care să confere consistență propriilor opinii;
- a învăța cum să gândești eficient evaluând și testând mai multe soluții.

Gândirea critică la vârsta preșcolară

Deși unii consideră că dezvoltarea gândirii critice este un proces prea greu pentru copiii preșcolari, dată fiind vârsta lor considerată prin prisma caracteristicilor stadiale descrise de J. Piaget, acest lucru este posibil cu ajutorul suportului intuitiv.

Nu practicarea timpurie a gândirii critice dăunează, ci practicarea ei neadecvată sau eronată poate duce la dezvoltarea la copil a unui comportament de tip pasiv, al individului care așteaptă totul de-a gata; iar efectul nu va fi deloc neglijabil ci, din punct de vedere moral – dăunător, iar educațional – contraproductiv.

Pentru activitățile ce vizează gândirea critică, practica pedagogică preșcolară trebuie să accentueze două direcții principale de abordare, care pornesc de la premisele:

1. Prin cultivarea curiozității naturale ale copiilor se antrenează și se dezvoltă gândirea la nivel superior; astfel, trebuie desfășurate cu copiii activități ce pun accentul pe stimularea curiozității lor, ce le dezvoltă capacitățile analitice utilizate în rezolvarea de probleme.
2. Respectând relația valorică direct proporțională dintre calitatea întrebărilor și calitatea răspunsurilor copiilor, se determină calitatea gândirii lor, deoarece întrebările adecvat formulate adresate copiilor conduc la formarea unei gândiri nuanțate, având ca repere abstracția și intuiția.

Gândirea critică îi învață pe copii să-și emită și să-și susțină propriile idei. Avem obligația de a crea contextul propice declanșării valului de idei personale, de a le da copiilor senzația că ei sunt adevărații descoperitori ai „noului” (deși e vorba de redescoperire).

Valențe ale gândirii critice

- învață copiii să privească lucrurile din mai multe perspective;
- îi pune în situația de a descoperi idei noi;
- le oferă posibilitatea schimbării unui punct de vedere pe măsură ce examinează și reexaminează idei ce par evidente;

- oferă libertatea de a-și exprima propriile opinii;
- ajută la descoperirea erorilor și prejudecăților, fiind o cale de libertate în fața adevărilor trunchiate și minciunilor;
- ajută copiii să rezolve probleme pe care nu le-au putut rezolva cu metode obișnuite;
- le dezvoltă abilitatea de a gândi original;
- valorifică la maximum potențialul indivizilor și al echipelor;
- poate preîntâmpina blocajele în gândire;
- îi obișnuiește pe copii să vadă oportunități chiar și acolo unde alții văd limitări.

Cum poate fi dezvoltată gândirea critică?

Gândirea eficientă se dezvoltă prin munca în colaborare, ceea ce înseamnă lucrul în perechi, pe grupe. Munca în colaborare este eficientă dacă în procesul său se utilizează respectul față de ideile altora, se cultivă încrederea în sine, dacă realizează o punte de la concret la abstract, dacă orientează gândirea intuitivă, bazată pe exprimarea unor opinii fără a reflecta asupra fundamentării lor, la gândirea logică, ce susține concluzii bazate pe premise, dacă se desfășoară înspre abordarea lucrurilor din mai multe perspective.

Presupunând relaționarea între copii, metodele pentru dezvoltarea gândirii critice pot facilita:

- îmbunătățirea abilităților de comunicare ale copiilor;
- creșterea capacităților de înțelegere;
- transferul de informații;
- învățarea interdisciplinară și transdisciplinară.

Concluzii

Gândirea critică își demonstrează utilitatea atunci când avem în vedere la copii obținerea de idei noi, de soluții în rezolvarea unor probleme ivite pe parcursul unui demers, eliminarea unor implicații negative ale stărilor de fapt sau chiar stabilirea cu claritate a obiectivelor acțiunii lor.

Pentru a ajunge un cetățean responsabil, liber și autonom, valoros și apreciat în domeniul său de activitate, copilul trebuie deprins de mic să gândească, să reflecteze asupra problematicii cu care se confruntă, să devină constructiv în elaborarea de soluții, analizând toate fațetele ipotezei de la care pornește analiza problemei. Aceasta se poate realiza prin antrenarea și dezvoltarea gândirii sale critice (corect și sistematic), care apelează la creativitate, inventivitate, originalitate – până la inedit și libertate în comunicare.

Bibliografie:

- J.S. Bruner, *Procesul educației intelectuale*, Editura Științifică, București, 1970
- John Dewey, *Democrație și educație*, Editura Didactică și pedagogic, București, 1972
- Zig Ziglar, *Putem crește copii buni într-o lume negativă!*, Editura Curtea Veche Publishing, 2000.